

Schiphol, feest voor columnisten

Auteur(s):

Hartog, J.
Hoogleraar micro-economie, Universiteit van Amsterdam

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4178, pagina 891, 27 november 1998

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

milieu, verkeer, vervoer

Het leven van een columnist kent schone vreugden. Sinds ik met portret en al in dit prachtige blad verschijn, word ik door jeugdige vakgenoten herkend op congressen, zelfs in verre oorden. Al sinds mijn eerste midlife crisis schrijf ik een column in het dagblad *Trouw*. Dat gaat gelukkig zonder mijn beeltenis, maar het geeft ook weer heel andere genoegens. Anoniem in de trein zitten naast iemand die je column zit te lezen. En reacties ontvangen. Ik schrijf niet zo controversieel of polemisch, dus ik roep geen heftige reacties op. Maar wel leuke. Ik heb eens geschreven over het alsmaar voller wordende Nederland en oplossingen gefantaseerd over ondergronds bouwen ("Holland, vol land, molland?"). Prompt werd ik uitgenodigd voor een congres van bouwondernemers en ontving ik verzoeken om literatuurverwijzingen (terwijl ik niet meer te bieden had dan mijn eigen duim). Ik heb me kwaad gemaakt op NS over vertragingen en gemiste aansluitingen en dat in een column gesublimeerd tot de stelling dat de wet niet deugt: terwijl de wet expliciet NS vrijwaart van schade door bijvoorbeeld vertragingen (wanprestatie!) zou er juist in moeten staan dat schade gecompenseerd moet worden (je gaat een monopolist toch niet nog eens extra beschermen?). Per kerende post schrijft een lezeres mij dat bij de Franse TGV een vertraging van een half uur een restitutie van 25% geeft en een vertraging van een uur of meer een restitutie van 50%. Mensen laten de afwas voor je staan om hun woordenboeken over te schrijven als je bekend dat de herkomst van het woord serendipiteit je ontschoten is.

Maar al die vreugden en dankbaarheden vallen in het niet bij mijn professionele opwindung rond Schiphol. Jawel, Schiphol, de schandpaal voor politieke onwaarachtigheid en verlakkerij maar ook de behaaglijke schurkpaal van het nationale debat (volgens mijn eigen woordenboek is een schurkpaal een 'wrijfpaal voor vee', in dit geval dus vooral voor de heilige koe).

In mijn column (van 10 maart van dit jaar in *Trouw*) had ik betoogd dat lawaai compensatie voor Schiphol helemaal niet nodig is. De basis van mijn betoog was de neoklassieke markttheorie. Wie in de buurt van Schiphol gaat wonen kan niet verbaasd omhoog kijken als er een vliegtuig overkomt. Je moet dus goede redenen hebben om daar een huis te kopen. Het kan je bijvoorbeeld niks schelen, omdat je geen stiltefreak bent en die vliegtuigen wel indrukwekkend vindt. Of je weet dat er ellende door de lucht komt en je verdisconteert dat in de biedprijs voor het huis. Mensen die het zat zijn bieden hun woning te koop aan, gaan in de Flevopolder wonen en pendelen naar de stad (of zoeken een andere baan). Kortom, het gewone marktparadigma: prijzen weerspiegelen de preferenties. De Kostencontouren voor de geproduceerde decibellen moeten in de prijzen zijn af te lezen en wie een huis koopt is al gecompenseerd. En voor een echte welopgevoede econoom is dat ook de informatie die telt: wij geloven immers alleen in kennelijke voorkeur, put your money where your mouth is, en wat iemand zegt over preferenties, ach dat kan niet veel waard zijn.

Eind september rapporteerde 'een onzer verslaggevers' in *Trouw* over een onderzoekje onder huizenmakelaars in de buurt van Schiphol. Zelden bonkte mijn columnistenhartje harder van vreugd en opwindung. Ik zou het liefst het hele stuk hier citeren. Maar laat ik mij beperken. Over de mooie wijk Elswijk-Noord, pal onder de aan- en uitvliegroute: "Aan kopers geen gebrek. Voor veel mensen maakt het niet uit of er vliegtuigen overheen komen." "Een jaar of tien geleden lag de prijs van de huizen door het lawaai misschien een procent of vijf lager. Maar ook toen waren de huizen goed te verkopen." In Aalsmeer, over huizen die onder de landingsbaan staan, oordeelt een lokale makelaar: "Ik zou geen prijsverschillen met stillere gebieden kunnen ontdekken". Voilà, de markt oordeelt, de markt selecteert en de markt segmenteert. Kopers genoeg die zonder compensatie in het gebied willen wonen en die andere eigenschappen voldoende waarderen om de vliegtuigen op de koop toe te nemen.

Maar de uitsmijter van het artikelje is zo mogelijke van een nog overrompelender schoonheid: "Huurders hebben er profijt van. De huurcommissie trekt punten af voor het lawaai en dat levert een lagere huurprijs op". Kan het mooier? Op de vrije markt is van compensatie geen sprake, omdat er voldoende mensen zijn voor wie het lawaai de pret niet bederft. Maar een huurcommissie weet wel beter. Die wil in regulering de evenwichtscondities van de vrije markt nabootsen, en construeert daarom prijsverschillen die moeten sporen met kwaliteitsverschillen. En biedt vervolgens een compensatie die een echte vrije markt helemaal niet nodig acht.

Schiphol, o Schiphol. Heerlijke schurkpaal voor het debat. Toetssteen voor onze theorieën. Laat het in Godsnaam niet in zee verdwijnen.